

# РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. Цветослав Христов

относно: на дисертационен труд

**„КОНСТРУКТИВНИ И ФОРМАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА  
ФИГУРАТИВНАТА СКУЛПТУРА/Изложбата на академик Крум  
Дамянов по повод на 80-годишния му юбилей/”**

на Борислав Димитров Алексиев

докторант по научна специалност: 05.08.04. Изкуствознание и  
изобразителни изкуства направление „А” към катедра „Скулптура” във

Факултет за Изящни Изкуства

при Национална художествена академия

Научен ръководител: проф. Стефан Данаилов Хаджиев

София

2018 година

Преставеният дисертационен труд се състои от две книжни тела – текстова част и албумна част с приложение. Текстовата част е от 190 страници. Нейните главни раздели са подредени в следната последователност: Увод. Изложение, съответно от 4 раздела, Заключение. Библиография. Приложения: В приложения е изложен илюстративния материал, представляващ фотографски изображения на скулптури от изложбата на академик Крум Дамянов по повод на 80-годишния му юбилей в галерия „Райко Алексиев”.

Увода развива тезата за **актуалност и необходимост от изследването.**

Борислов Алексиев разглежда един много важен процес засягащи проблемите на монументалната скулптура и периода от края на XIX до 80-те години на XX век.

Той ни запознава с многото разработки на периодизация, исторически, социологически и иконографски аспекти занимаващи се със синтеза между скулптурния и архитектурния компонент на паметниците и ансамблите, паметника и околното пространство, както и конкретните стилови-формални или формално-естетически проблеми на творбите.

Актуалността на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение е безспорна и достатъчно убедително аргументирана. Отличителни са с високото ниво конкретните задачи, разработени в дисертацията.

Според докторанта едно чисто формално изследване на фигуративните елементи в монументалните произведения от разгледания период не е лишено от смисъл и в контекста на развитието на световното изкуство и естетическа мисъл през XX век. В своя подкрепа той цитира Валентин Ангелов, че една от основните тенденции на периода е превръщането на експеримента в самоцел на изкуството. Това води до постепенно изместване на обекта /натурата/ от центъра на внимание на художественото произведение и до загубата на неговите съдържателни стойности.

Така той стига до формолирането на основната цел на изследването и определя представянето на човешката фигура като композиция от абстрактни/геометрични/ елементи, която се припокрива в някаква степен с природната форма /система/ и носи емоционално въздействие независимо

от изображения и повествователния си смисъл. Той си поставя за решаване следните задачи:

- Определяне обхвата и съдържанието на понятията форма и конструкция в научното пространство. Разграничение на отделните компоненти и характеристики на тези понятия.
- Откриване на формалните закономерности в човешката фигура /като първообраз от обективна реалност/ и в произведенията на монументалното и кавалетно творчество на акад. Крум Дамянов, като конкретно ще се съсредоточава върху композициите от последната му изложба, състояла се в галерия „Райко Алексиев“.
- Изследване на възможните взаимовръзки и отношения между тези закономерности и психологическите въздействия, които творбата носи.

**В първа глава** се разглежда понятието „форма” в контекста на неговите интерпретации във философията и изкуствованието.

### **1. Познаване на проблема**

Докторантът познава състоянието на проблема теоретично в достатъчна степен – количествено и качествено и се отнася творчески към литературния материал. Борислав Алексиев развива изследванията си, чрез три тезиси на авторите Хилденбранд, Ригъл и Вьолфлин, които въвеждат понятието „чиста видимост”, „форми на възприятие и изображение”, „аспекти на едно и също нещо”.

**Във втора глава** се разглежда пластичните решения на човешката фигура, като обект на художествени интерпретации.

### **2. Методика на изследването**

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Изборът на някои ключови фигури от художественият живот на XX век изиграли определена роля в развитието на световното изкуство имат пряко отношение към настоящето творчество на акад. Крум Дамянов, като обект на изследването. Според Алексиев така се отчита сложността и противоречивостта на самата проблематика и различните гледни точки и тенденции... Освен това лично е участвал в доста работи на изследвания конкретен автор и непосредствено анализира и оценява неговото творчество

Заклучението от пространното изследване тук е приносно и води до постановката, че всъщност интерпретацията на човешката фигура /като реален обект, цели една композиция от елементи. Аспектите, които са предпочетени са субективно предпочетен подбор от човешкото същество. Това е наречено от дисертанта „**Авторова трактовка**“.

Това, което е за отбелязване в случая е находчивостта, включително и на дисертанта, с която се изобретяват технологичните решения за изпълнение на новите форми. Защото те не повтарят стари техники за направата на иновативни форми. И това е принос на дисертационния труд. Приноси са проучванията върху проблемите за ролята на участващите натуроподобни и останалите, които не са такива; на проблема с изоморфизма и нееднаквостта на изграждащите компоненти от анатомично, композиционно или технологично естество и произход... Извеждането на структурно значими характеристики като осите, например, са нов момент в изследването на дисертанта, което започва с мотивите на Крум Дамянов като мотивация и продължава с размисъла и решенията на Алексиев при изпълнението на творбите и обясненията в труда...

Принос на труда е дигитализацията при моделирането на процесите и при изследването върху реално съществуващите творби в дисертацията. Тази нова тенденция е позната по принцип, но определено неуниверсална за всеки конкретен автор.

Изследването на творчеството на акад. Дамянов дисертантът прави като се позовава на немногобройни източници, но най-вече на анализ на самите творби. Може да се каже, че при отличното познаване на това творчество, той много вярно разбира и класифицира неговите разнообразни прояви. Изследвани са идеите, принципите, подходите и конкретните предпоставки за различните творби, важни особености на творческия процес и ценности на самите произведения.

Това творчество е и достатъчно представително в условията на липсата на други изследвания на творчеството му, което е значим принос за българската култура, наука и представяне в международните среди.

Специално място заема прегледът и оценката на юбилейната изложба на акад. Дамянов. Тя е важна като естествена част от цялостното изследване, но като наука не добавя нещо различно от вече казаното.

Приносна за труда като цяло е в последната глава. Любопитни са анализите на конкретни композиции в дигитализирания метод и подход при извършването на тези анализи. Тази глава е развита на високо ниво. □

### **Естество и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.**

Достоверността се основава на непосредственото проучване на творби на представения автор, в работа върху които е взел участие самия докторант. Също така от значение е и общуването по този повод с Крум Дамянов и включването по този начин на неговите идеи, мисли и споделени проблеми по изследваната тема. Друг достоверен източник са изследванията на признати познавачи на творчеството на твореца и разглежданата проблематика.

### **Приноси и значимост на разработката за науката и практиката**

□ *Научните и научноприложни приноси на дисертационния труд се състоят в следното:*

– Трудът доказва с нови средства съществени страни в съществуващи научни проблеми и теории относно формата в скулптурата изобщо, както и специално относно фигуралната скулптура. Новост в този контекст е изследването и представянето на забележителното и новаторско творчество на акад. Крум Дамянов, което досега не е изследвано.

– Създаден е нов интердисциплинарен метод на изследване, нови конструкции във връзка с новаторските скулптурни форми на акад. Дамянов.

Характер на научните приноси:

- те са новост за науката с посочения метод и разработени конструкции;
- с тях се обогатяват съществуващите знания за формата в скулптурата.

□ *Значимост на приносите за науката и практиката.*

Практиката в случая не е целепоставено, поради основния смисъл на такъв тип дисертации – да развият умения за натрупване на изследователски материал и развиване на способности за аналитична и синтетична дейност върху него. „Внедряването“ е последица от обекта и предмета на изследване и по – скоро означава обогатяване на представите за „тайнствената“ същност на художествено – творческия процес, както и на културата чрез произведенията на изкуствата и научните продукти от изследванията върху тях. Значимостта на изследването има културен смисъл, защото изследва добре опознато творчество на исторически значим автор, което по този начин е и научно проучено и представено... Така изследването допълва този вид научни изследвания по принцип, което е научно-приложен принос, обогатявайки и науката с познание за конкретния проблем на фигуралната скулптура. От тук произтича и значението за творческата и образователната практика на скулпторите. Като обща оценка може да се каже, че докторантът правилно е формулирал и изчерпателно представил приносите на труда в специално изготвената справка.

#### **Автореферат**

Авторефератът е вярна структура на дисертацията – вече положително оценена, съдържанието му е подходящо подбрано, със съответна много добра редакция и на текста, поради което представя основните резултати на дисертацията по един ясен и убедителен начин. Направен е съобразно установените изисквания и получава моята положителна оценка.

#### **Критични забележки и препоръки**

Препоръчвам авторът да продължи да изследва проблемната област на дисертационния труд с цел непрекъснато усъвършенстване на придобитите знания и умения и разширяване на обекта към повече автори и исторически периоди.

#### **Лични впечатления**

Имам лични впечатления от докторанта. Той е прави впечатление на концентриран и задълбочен човек. Всеодаен и принципен.

#### **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника на НХА за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът *Борислав Алексиев е придобил и притежава задълбочени теоретични знания и професионални способности по научна специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства* като *демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.*

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе *дисертационен труд и автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Борислав Димитров Алексиев в професионално направление: 82 Изобразителни изкуства, научна специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства.*

Избраната тема е изключително интересна, защото е много съществена и актуална. Авторът гради своята теза върху дългите занимания в областта на скулптурата,

## **2. Кратки биографични данни за докторанта**

Борислав Алексиев е роден на 02.02.1984 г. Завършил е Националната художествена академия, специалност Скулптура със степен „магистър“ през 2009 г. Притежава умения за работа с материали: метал, камък и дърво.

Борислав Алексиев има участия в скулптурен пленер в Козлодуй 2010 г., в проекта „Скулптура на открито“ към НХА през 2009 г., в Националната изложба „Скулптура“ 2013 г.,

както и в още девет различни други изложби...

**Има публикации по темата на дисертацията:** Представената една публикация представлява отпечатване на научен доклад в сборник от „Докторантска конференция“ на НХА през декември 2017 г. Заглавието е „Формални аспекти на българската монументална скулптура в контекста на обществено политическата обстановка в периода 1940-80 години“ и накратко може да бъде определена като добре представяща

дисертационния труд и отговаряща на изискванията. Оценявам я високо като научна работа.

*Борислав Алексиев в убедителен в своите изследвания, изводи и заключения на базата на много събран литературен материал, снимков, дългогодишните му наблюдения и творчески изяви, След като се запознах обстойно с дисертацията намирам, че Борислав Алексиев е с научно – изследователски, събирателски и аналитичен потенциал, позволяващ му да поднесе убедително своите изводи и заключения.*

*Убеден съм, че обсъждаме качествата на бъдещ успешен учен и това ми дава основание да предложа на научния съвет да присъди образователна научна степен „доктор” на Борислав Алексиев*

31.05.2018г.

доц. Цветослав Христов